

АНАЛІЗ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Анотація. Розглянуто сутність інвестицій та інвестиційної активності підприємств. Проведено статистичний аналіз інвестиційної активності підприємств у Харківському регіоні. Доведено, що в Україні необхідно здійснювати комплексну оцінку стану й потенціалу регіонів з урахуванням рівня їх інвестиційної активності.

Аннотация. Рассмотрена сущность инвестиций и инвестиционной активности предприятий. Проведен статистический анализ инвестиционной активности предприятий в Харьковском регионе. Доказано, что в Украине необходимо осуществлять комплексную оценку состояния и потенциала регионов с учетом уровня их инвестиционной активности.

Annotation. The essence of investments and investment activity of enterprises is considered. The statistical analysis of investment activity of the enterprises in Kharkiv region is conducted. It has been revealed, that in Ukraine it is necessary to carry out the complex estimation of the state and potential of regions taking into account the level of their investment activity.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна активність, регіональний аналіз, комплексна оцінка стану і потенціалу регіонів, потенційні інвестори.

Актуальність інвестиційної політики в Україні та її регіонах пояснюється, перш за все, потребою в ресурсному забезпеченні довгострокового економічного розвитку. Подолання спаду виробництва, інфляції та безробіття, здійснення структурних реформ в економіці України та її регіонах, а також відсутність необхідних внутрішніх заощаджень загострюють потребу в залученні зовнішніх коштів для відновлення макроекономічної рівноваги та забезпечення сталого економічного зростання. Разом із припливом іноземних інвестицій відбувається залучення досягнень науково-технічного прогресу та досвіду у сфері менеджменту та управління. Усе це обґрунтовує необхідність аналізу стану інвестиційної активності в Харківському регіоні.

Вирішенню проблем підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств присвячені роботи як вітчизняних, так і закордонних вчених-економістів: І. Бланка, М. Герасимчук, В. Гриньової, В. Коюди та ін. [1 – 3]. Однак значна кількість теоретичних і практичних проблем недостатньо досліджені та методично забезпечені.

Метою дослідження є аналіз стану інвестиційної активності в Харківському регіоні, а також визначення основних напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності в регіонах України.

Активізація залучення інвестицій в економіку країни через створення сприятливого інвестиційного клімату має вагомое практичне значення. Обсяги залучених інвестицій і напрямки їх освоєння є критеріями визначення рівня економічного розвитку регіонів, їх конкурентоспроможності та можливості самозабезпечення регіонального добробуту. Залучення інвестицій на регіональному рівні, крім суто економічних питань підвищення ефективності розвитку місцевого виробництва, дає можливість вирішувати й соціальні, й екологічні питання.

Як відомо, інвестиції, визначаючи процес економічного зростання в цілому, є базисом для здійснення діяльності суб'єктів господарювання. У сучасній ситуації інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу України зі стану економічної кризи, здійснення структурних зрушень у народному господарстві, упровадження сучасних досягнень технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макrorівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним із найбільш дієвих механізмів подальших соціально-економічних

перетворень у регіонах України. Згідно із Законом України "Про інвестиційну діяльність", інвестиціями можуть бути всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект [4].

На даному етапі розвитку економіки України ефективна діяльність підприємств щодо довгострокової перспективи, забезпечення високих темпів їх розвитку й підвищення конкурентоспроможності значною мірою визначаються рівнем їх інвестиційної активності та діапазоном інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність підприємства становить цілеспрямовано здійснюваний процес пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування, формування збалансованої за обраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) і забезпечення її реалізації. Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих стадіях його життєвого циклу, а також формування перспективної організаційної структури й інвестиційної культури [5; 6].

Істотною допомогою в реалізації зазначеної мети надає аналіз інвестиційної діяльності підприємства. З його допомогою формуються стратегія й тактика розвитку інвестиційної діяльності підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення в цій сфері, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності інвестицій, оцінюються результати реальних і фінансових інвестиційних проектів у цілому й за окремими їх видами. Слід зазначити, що в процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства приділяється особлива роль регіону, в якому працює зазначене підприємство,

та аналізу стану його інвестиційної діяльності. Для того щоб інвестиційна діяльність здійснювалася ефективно, необхідно проводити державне регулювання цієї діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності полягає в гарантіях прав суб'єктів і захисту інвестицій. Держава гарантує, насамперед, стабільність прав, що дуже важливо при довгострокових інвестиціях. Інвестиції можуть бути припинені лише у випадку стихійних лих, визнання інвестора банкрутом, надзвичайного положення й екологічних порушень [2; 7].

За даними Головного управління статистики в Харківській області [8], на 31 грудня 2012 р. обсяг внесених з початку інвестування в економіку регіону прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) становив 2 170,4 млн дол. США, що на 22,9 % менше від обсягів інвестицій на початок 2012 р., та в розрахунку на одну особу населення складає 795,7 дол. США. З країн ЄС унесено 1 832,0 млн дол. США інвестицій (84,4 % від загального обсягу акціонерного капіталу), із країн СНД – 42,5 млн дол. США (2 %), з інших країн світу – 295,9 млн дол. США (13,6 %). Інвестиції надійшли

із 66 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 93 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Франція – 845,5 млн дол. США, Кіпр – 596,1 млн дол. США, Велика Британія – 236,7 млн дол. США.

Аналіз інвестиційної активності підприємств промисловості Харківського регіону показав, що на підприємствах промисловості зосереджено 380,0 млн дол. США (17,5 %), у тому числі переробної – 358,5 млн дол. США, з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води – 21,6 млн дол. США. Серед галузей переробної промисловості у виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції внесено 146,0 млн дол. США прямих інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 81,4 млн дол. США, хімічну та нафтохімічну промисловість – 47,6 млн дол. США, машинобудування – 20,9 млн дол. США. У фінансових установах акумульовано 983,7 млн дол. США (45,3 % від загального обсягу) прямих інвестицій, в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям, – 588,8 млн дол. США (27,1 %).

Слід зазначити, що підприємства м. Харкова мають 80,7 % прямих іноземних інвестицій регіону. Серед районів Харківського регіону найбільші вкладення у Чугуївському – 191,5 млн дол. США (8,8 %) та Харківському – 172,5 млн дол. США (7,9 %). Заборгованість українських підприємств за кредитами та позиками, торговими кредитами та іншими зобов'язаннями (борговими інструментами) перед прямими іноземними інвесторами на 31 грудня 2012 р. становила 302,0 млн дол. США.

Отже, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу та боргових інструментів) на 31 грудня 2012 р. становив 2 472,3 млн дол. США. Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з регіону в економіку країн світу на 31 грудня 2012 р. становив 12 935,7 тис. дол. США, у тому числі у країни СНД – 12 604,6 тис. дол. (97,4 % загального обсягу), у країни ЄС – 279,8 тис. дол. (2,2 %), в інші країни світу – 51,3 тис. дол. (0,4 %). Прямі інвестиції з регіону здійснено до 5 країн світу, переважна їх частка спрямована до Російської Федерації (97,1 %). Видом економічної діяльності основних інвесторів прямих інвестицій з регіону, обсяги яких становили 10 549,9 тис. дол. США (81,6 %), є машинобудування. Вимоги українських прямих інвесторів за борговими інструментами до підприємств прямого інвестування за кордоном на 31 грудня 2012 р. становили 7,5 тис. дол. США. Загальний обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу та боргових інструментів) в економіку країн світу на 31 грудня 2012 р. становив 12 943,2 тис. дол. США [9].

Таким чином, інвестиції – найважливіша економічна категорія розширеного відтворення, яка відіграє ключову роль у реалізації структурних зрушень в економіці регіонів України. Метою регіональних інвестиційних програм повинна стати переорієнтація значних ресурсів на розвиток галузей, що задовольняють споживчі запити населення. При цьому необхідно здійснювати комплексну оцінку стану і потенціалу регіону з врахуванням рівня його інвестиційної активності. Це дасть змогу прийняти ґрунтовні рішення стосовно можливості створення інтеграційних угруповань з іншими угрупованнями з метою підвищення їх інвестиційної активності та привабливості для потенційних інвесторів.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с. 2. Герасимчук М. Джерела і структура капітальних вкладень / М. Герасимчук // Економіка України. – 2006. – № 12. – С. 32–34. 3. Гриньова В. М. Інвестування : підручник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – Х. : Знання, 2008. – 452 с. 4. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С. 646. 5. Воробець Т. І. Необхідність фінансових інвестицій в умовах ринкової економіки / Т. І. Воробець // Науковий вісник "Фінанси, банки, інвестиції". – 2010. – № 1. – С. 39–43. 6. Глазунов В. Н. Финансовый анализ и оценка риска реальных инвестиций : научное издание / В. Н. Глазунов. – М. : Финстатинформ, 1997. – 135 с. 7. Дрич А. Основні способи досягнення інвестиційної привабливості України / А. Дрич // Вісник НБУ. – 2010. – № 4. – С. 40–41. 8. Статистичні дані Головного управління статистики в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php>. 9. Черепаха В. Обґрунтування аналізу стану інвестиційної діяльності в Харківському регіоні [Електронний ресурс] / В. Черепаха. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/Uproz/2012_1/u1201ch2.pdf.